

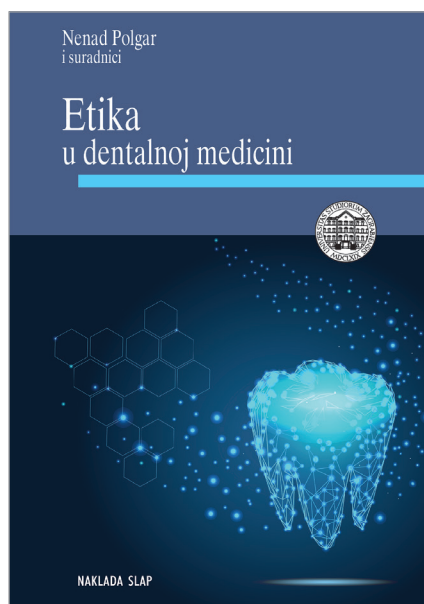
Nenad Polgar i sur.

Etika u dentalnoj medicini

Naklada Slap, 2019., 227 str., tvrdi uvez,
ISBN: 978-953-191-896-1

Knjiga, odnosno udžbenik, *Etika u dentalnoj medicini* je među prvim udžbenicima etike u dentalnoj medicini u Hrvatskoj koji je plod suradnje mnoštva stručnjaka iz područja bioetike i medicine okupljenih oko zajedničkog cilja. Pisana jednostavnim jezikom razumljivim širokoj publici, pa čak i onima koji nemaju nikakvo filozofsko predznanje o etici, etičkim teorijama ili bioetici. Sastoji se od četiri dijela, od kojih prva dva pružaju određeno teorijsko uporište za postojanje etike u dentalnoj medicini, dok su druga dva usmjerena na njenu primjenjivost u stomatološkoj praksi. Jedna od velikih prednosti ovog udžbenika je što su u pisanje bili uključeni autori iz same stomatološke prakse, što se da zamijetiti i po mnoštvu konkretnih primjera iz prakse u kojima etika dolazi do izražaja, nadasve prožimajući ih u potpunosti te na taj način dokazuje kako je ona prvenstveno praktična disciplina.

Prvi dio udžbenika na iscrpan način pruža teorijsko utemeljenje etike, morala te opravdanost postojanja etike u dentalnoj medicini, koja svoje polazište uvijek pronalazi u stomatološkoj praksi, točnije u samom odnosu stomatolog-pacijent. Iako se etika u dentalnoj medicini prvenstveno oslanja na deontološko-normativni okvir, pohvalno je što sami autori pružaju čitatelju uvid u postojanje drugih etičkih teorija i načela te ističu kakav utjecaj imaju na konačan ishod kod donošenja odluka u dentalnoj medicini. Sam konačan ishod

naših odluka može biti zahvaćen jednom ili više postojećih etičkih teorija, stoga je jedna od referentnih točki kod donošenja odluka svakako odnos stomatolog-pacijent, koji autori iscrpno prikazuju kroz primjere iz stomatološke prakse.

Drugi dio knjige je posvećen ovom odnosu stomatolog-pacijent, što je ni više ni manje klasični bioetički model liječnik-pacijent, koji je tijekom povijesti prošao različiti evolutivne etape od tzv. paternalizma do interaktivnog modela današnjice, gdje je pacijent uključen kao sudonositelj odluka, a pri tome poštujući kompetentnost i profesionalnu autonomiju stomatologa.

Treći dio knjige na tragu je tog odnosa stomatolog-pacijent, prikazujući središnje i profesionalne vrijednosti stomatološke profesije i pri tome ističući osobitost postojanja određene hijerarhije. Upravo je postojanje određene hijerarhije među središnjim vrijednostima kru-

cijalno kod donošenja odluka u stomatološkoj svakodnevnoj praksi, nepostojanje takve hijerarhije može dovesti do određene konfuzije i većih problema, poput međusobnih sukoba između vrijednosti, kao što se uvidjelo u nedostatcima kliničke etike koja se oslanjala na četiri načela američkog principalizma. Glede profesionalnih dužnosti autori pružaju jasan regulativni i zakonski hrvatski okvir, čime su one propisane te su određena postupanja u slučaju njihova kršenja. Među profesionalnim dužnostima u okviru etike u dentalnoj medicini svakako je povjerljivost i zaštita privatnosti kao temeljno polazište u izgradnji odnosa stomatolog-pacijent. Hvalevrijedno je što autori na jasan način povlače granicu povjerljivosti, tj. u kojim situacijama i kada ta dužnost prestaje biti obvezujuća. Upotreba novih digitalnih tehnologija u dentalnoj zdravstvenoj zaštiti te elektroničko pohranjivanje podataka jedan je od izazova današnjice za očuvanje te iste dužnosti povjerljivosti. Stoga se novi etički izazovi za dentalnu medicinu pojavljuju s primjenom novih tehnoloških dostignuća u praksi.

Četvrti i posljednji dio knjige odnosi se na primjenu etike u dentalnoj medicini, tj. na samu inkorporiranost etike u stomatološku praksu. Autori kroz različite primjere predstavljaju određene etičke izazove koji su povezani s postojećom praksom, poput dostupnosti oralne zaštite, poslovnog upravljanja, znanstveno-istraživačkog rada ili pak profesionalnog ili etičkog ponašanja doktora dentalne medicine u medijima. Pred izazovima sve većih dugova u hrvatskom zdravstvu jedan od najvećih strahova među korisnicima je pitanje dostupnosti usluga, svjedoci smo kako čak u dentalnoj medicini sve usluge nisu dostupne krajnjim korisnicima o trošku zdravstvenog

osiguranja. Štoviše, autori pronalaze određeno teorijsko uporište u društvenoj pravednosti za dostupnost takvih usluga bez obzira na modalitet pružanja zdravstvene zaštite, bio on privatni ili javni. Na samu dostupnost oralne zdravstvene zaštite, kako to autori ističu, utječu različiti čimbenici, od kolektivnih, institucionalnih i organizacijskih pa do individualnih, sa strane stomatologa i pacijenta. U svojoj profesiji doktor dentalne medicine pozvan je na trajno usavršavanje, tj. usvajanje novih znanja, no pozvan je i na generiranje novih znanja i spoznaja kroz znanstveno-istraživački rad. Iz tog razloga, prema autorima, jedan od bitnih elemenata koji će doprinijeti u generiranju novih znanja u dentalnoj medicini je etika u znanstveno-istraživačkom radu, koja nastoji usmjeriti i oblikovati istraživanja na najodgovorniji način, prenoseći potrebne vještine i smjernice. Među izazovima današnjice glede etičnosti i profesionalnosti doktora dentalne medicine autori upućuju čitatelja na e-profesionalizam, tj. na profesionalnost u korištenju digitalnih medija te opasnosti koje mogu proizići iz njihova korištenja.

Udžbenik *Etika u dentalnoj medicini* vrijedan je doprinos hrvatskoj akademskoj zajednici, koji će biti nadasve od koristi kako samim studentima tako isto i doktorima dentalne medicine, koji se u svojoj praksi svakodnevno susreću s određenim etičkim izazovima. Uvjeren sam kako će preglednost i preciznost jezika i izričaja u ovom udžbeniku biti prepoznate od mnogih te da će doprinijeti izgradnji veće etičke i moralne svijesti među sadašnjim i budućim pripadnicima dentalne profesije kako bi se kasnije odrazila i na samu kvalitetu pružanja oralne zdravstvene zaštite.

Anto Čartolovni